

Singulárna sukcesia povinnosti náhrady ujmy spôsobenej pracovným úrazom či chorobou z povolania¹

Singular Succession of Obligation to Compensate for the Loss Caused by Occupational Accident or Occupational Disease

Martin Štefko

Abstract: *The presented paper describes for more than 25-year-lasting shortcomings of the current Czech legal regulations on employer's liability in case of injury caused to employee as a result of occupational accident or occupational disease. The above-mentioned shortcomings arise from a combination of employer's liability for damage caused to an employee by an occupational accident or occupational disease and statutory employer's insurance specified for this case. In the context of the subject in question, we analyse the wrong practice of the lower courts, which, however, leads (at least in part) to correcting the inappropriate and ineffective legislation. Specifically, there are cases of transfer of rights and obligations from employment relationships with a universal legal successor where the courts in civil proceedings for compensation for damage caused to former employees in respect to occupational accident or occupational disease by a merged employer decide that in the proceedings the court will continue with the Czech Insurance Company or the Kooperativa Insurance Company, Vienna Insurance Group, where the merged employer is insured, instead of with the universal legal successor of the merged defendant company (employer).*

Key Words: *Labour Law; Employer; Employee; Employer's Responsibility; Transfer of Rights and Obligations from Employment Relationship; Occupational Accident; Occupational Disease; Merger; the Czech Republic.*

Abstrakt: *Predložený příspěvek popisuje více ako 25-ročné trvanie nedostatkov súčasných českých právnych predpisov o zodpovednosti zamestnávateľa v prípade zranenia spôsobeného zamestnancovi v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Vyššie uvedené nedostatky vyplýva-*

¹ Predložený příspěvek vznikol vďaka finančnej podpore poskytnutej v rámci výskumného projektu „Soukromé právo a výzvy dneška“, id. č. PROGRES Q03.

jú z kombinácie zodpovednosti zamestnávateľa pre prípad škody spôsobenej zamestnancovi pracovným úrazom či chorobou z povolania a zákonného poistenia zamestnávateľa pre tento prípad. V rámci predmetnej témy analyzujeme nesprávnu prax nižších súdov, ktorá však vedie (aspoň čiastočne) k náprave nevhodnej a neefektívnej právnej úpravy. Konkrétne sa jedná o prípady prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov s univerzálnym právnym nástupcom, keď súdy v občianskom súdnom konaní vedenom o náhradu škody spôsobenej bývalým zamestnancom v súvislosti s pracovným úrazom či chorobou z povolania zanikajúcim zamestnávateľom rozhodnú, že v konaní bude súd namiesto s univerzálnym právnym nástupcom zaniknutej žalovanej spoločnosti (zamestnávateľ) pokračovať s Českou poisťovňou, a.s., či Poisťovňou Kooperativa, a.s., Vienna Insurance Group, v ktorej je daný zanikajúci zamestnávateľ poistený.

Kľúčové slová: Pracovné právo; zamestnávateľ; zamestnanec; zodpovednosť zamestnávateľa; prechod práv a povinností z pracovnoprávneho vzťahu; pracovný úraz; choroba z povolania; fúzia; Česká republika.

Úvod

Nielen slovenských odborníkov by mohlo zaujímať porovnanie situácie, do ktorej sa české právo dostalo vďaka odmietnutiu úrazového poistenia. Z aplikačnej praxe sa žiada spomenúť, že nižšie súdy, napodiv však zatiaľ výlučne v Ústeckom kraji,² stále častejšie rozhodujú, že v prípade prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov s univerzálnym právnym nástupcom sa bude v konaní podľa ustanovenia § 107 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku namiesto zaniknutej žalovanej spoločnosti pokračovať s Českou poisťovňou, a.s., či Poisťovňou Kooperativa, a.s., Vienna Insurance Group (ďalej len „úrazová poisťovňa“). Svoj postup pritom opierajú, okrem iného, o ustanovenie § 338 ods. 4 Zákonníka práce a ustanovenie § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. v znení do 31. decembra 2006 (ďalej len „zákon č. 65/1965 Sb.“). Cieľom nášho príspevku je reagovať na uvedený kreatívny prístup nižších súdov, ktorý, hoci je vo svojej podstate nesprávny, často pomôže poškodenému rýchlejšie dosiahnuť náhradu majetkovej i nemajetkovej ujmy, než štandard-

² Pozn.: Z hľadiska odôvodnenia však nie je v daných rozhodnutiach uvedená v podstate žiadna argumentácia, žiadne nosné myšlienky. Z procesného hľadiska spor zvyčajne skončil následným zmierom a k preskúmaniu tohto postupu vyššími súdmi nedošlo.

ný postup v súlade s právnou úpravou a judikatúrou Najvyššieho súdu Českej republiky.³

Nejedná sa pritom len o vzťah medzi dvoma ustanoveniami dvoch Zákonníkov práce, ale predmetný výkladový problém zachádza, ako to už v praxi býva, priamo ku koreňom (českého) hybridného kríženca pracovnoprávnej zodpovednosti zamestnávateľa s verejnoprávnym (kvázi úrazovým) poistením. Namiesto zamestnávateľa je do sporu rýchlo priamo vtiahnutá úrazová poisťovňa, čo môže mať zásadný vplyv jednak na efektívnosť odškodnenia pracovného úrazu či choroby z povolania, a jednak na úsporu nákladov u dotknutého zamestnávateľa. I keď doterajšia judikatúra Najvyššieho súdu Českej republiky predmetný problém rieši korektne s pomocou metódy teleologickej redukcie, stojí za to sa tu zamyslieť nad tým, či pri viac než 25-ročnej nečinnosti zákonodarcu nie je predsa len možný iný výklad existujúcej právnej úpravy.

K prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov môže podľa ustálenej judikatúry dochádzať iba z dôvodov stanovených zákonom,⁴ a to len v prípade naplnenia všetkých predpokladov stanovených zákonom či osobitným právnym predpisom. Zmluvná úprava je vylúčená, ako to v zásade potvrdil aj Najvyšší súd Českej republiky v uznesení sp. zn. 21 Cdo 2980/2018. Nakoľko je cieľom nášho pojednania sústrediť sa len na podmienky prechodu práv a povinností zamestnávateľa ako škodcu v rámci inštitútu zodpovednosti za škodu spôsobenú zamestnancovi pracovným úrazom či chorobou z povolania, budeme našu pozornosť venovať len dvom dotknutým inštitútom pracovného práva (oddiely 2 a 3), nevyhnutným procesným súvislostiam (oddiel 1) a v ich rámci zmierneným sporným ustanoveniam oboch Zákonníkov práce, t.j. ustanoveniam § 338 ods. 2 Zákonníka práce a § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. Obe sporné ustanovenia podrobíme čiastkovej analýze prostredníctvom kodifikovaných metód výkladu podľa ustanovenia § 2 ods. 2 Občianskeho zákonníka (oddiel 4 a 5).

³ V súvislosti s delimitáciou porovnaj napríklad *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 7. február 2006, sp. zn. 21 Cdo 289/2005*, či *Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 26. august 2010, sp. zn. III. ÚS 101/05*.

⁴ Bližšie pozri *Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 5. apríl 2001, sp. zn. 21 Cdo 906/2000*.

1 Univerzálne procesné nástupníctvo

K zmene v postupe súdov, o ktorej pojednáva náš príspevok, došlo opakovane v súvislosti s tou istou prekážkou v konaní. Jednalo sa o fúziu pôvodného zamestnávateľa, ktorého žaloval jeho bývalý zamestnanec vo veci náhrady majetkovej ujmy, podľa Zákonníka práce však stále označenej ako škoda spôsobená pracovným úrazom. Pôvodný (žalovaný) zamestnávateľ zanikol bez likvidácie fúziou – zlúčením do nástupníckej spoločnosti, na ktorú prešlo všetko obchodné imanie, vrátane práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov pôvodného žalovaného zamestnávateľa. Nástupnícka spoločnosť bola teda univerzálnym právnym nástupcom a z uvedeného dôvodu došlo taktiež k výmazu pôvodného zamestnávateľa z obchodného registra.

Pokiaľ účastník stratí po začatí konania spôsobilosť byť účastníkom konania skôr, než je konanie právoplatne ukončené, súd podľa ustanovenia § 107 Občianskeho súdneho poriadku z úradnej povinnosti podľa povahy veci posúdi, či v konaní môže pokračovať.⁵ Súdom sa v pracovných sporoch v konaní pred okresným súdom rozumie senát.⁶ V súlade s odbornou literatúrou sa procesné nástupníctvo odvodzuje od nástupníctva hmotnoprávneho.⁷

Pretože v riešených prípadoch prišlo k univerzálnej sukcesii, teda k prechodu práv a povinností na právneho nástupcu, právny nástupca očakával, že súd bude aplikovať ustanovenie § 107 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého je procesným nástupcom ten, kto po zániku právnickej osoby vstúpil do jej práv a povinností, poprípade ten, kto po zániku právnickej osoby prevzal práva a povinnosti, o ktoré v konaní ide.⁸ Záver o tom, že univerzálny sukcesor nastupuje do konania ako jeho účastník namiesto jeho predchodcu, vyplýva zo skutočnosti, že suk-

⁵ Bližšie pozri napríklad *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 26. jún 2013, sp. zn. 22 Cdo 1030/2013*.

⁶ Porovnaj *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 7. február 2006, sp. zn. 21 Cdo 289/2005*, a ďalej tiež *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 20. január 2004, sp. zn. 21 Cdo 1704/2003* [uverejnené v časopise *Soudní judikatura* pod č. 31/2004].

⁷ Bližšie pozri BUREŠ, J., L. DRÁPAL, Z. KRČMÁŘ, et al. *Občanský soudní řád: Komentář: I. díl*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 484. ISBN 80-7179-378-7.

⁸ Rovnako výslovne pozri DAVID, L., F. IŠTVÁNEK, N. JAVŮRKOVÁ, M. KASÍKOVÁ, P. LAVICKÝ, et al. *Občanský soudní řád: Komentář: I. díl*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 491. ISBN 978-80-7357-460-4. Z judikatury pozri tiež napríklad *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 18. máj 2010, sp. zn. 21 Cdo 2381/2009*, či priamo k odškodňovaniu pracovných úrazov porovnaj *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 7. február 2006, sp. zn. 21 Cdo 289/2005*.

cesor spolu s predmetom sukcesie nadobudol všetky práva (teda aj procesné práva) svojho právneho predchodcu.⁹ K tomu však nedošlo, pretože súd s odkazom na ďalej analyzované ustanovenie § 338 ods. 4 Zákonníka práce a ustanovenie § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. za právneho nástupcu žalovaného zaniknutého zamestnávateľa považoval priamo príslušnú úrazovú poisťovňu.

2 Exkurz do úpravy zodpovednosti zamestnávateľa

Zodpovednosť za škodu spôsobenú zamestnancovi pracovným úrazom či chorobou z povolania predstavuje inštitút objektívnej zodpovednosti za výsledok – za poškodenie zdravia (škodu), ktoré zamestnanec utrpel pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním. Zamestnávateľ zodpovedá i v prípade, ak škodu spôsobila iná osoba, a taktiež v prípade, že škodu nezavinil. Zamestnancovi, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u ktorého sa zistila choroba z povolania, je zamestnávateľ v rozsahu, v ktorom za škodu zodpovedá, povinný poskytnúť náhradu za stratu na zárobku, bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, účelne vynaložené náklady spojené s liečbou, a prípadne tiež za vecnú škodu. Ak zamestnanec zomrie následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania, zamestnávateľ je povinný v rozsahu svojej zodpovednosti poskytnúť: náhradu účelne vynaložených nákladov spojených s jeho liečbou, primeraných nákladov spojených s pohrebom, nákladov na výživu pozostalých, jednorazové odškodnenie pozostalých, a eventuálne tiež náhradu vecnej škody.

Ak sa vrátíme ku koreňom uvedenej právnej úpravy, potom musíme konštatovať, že peňažné zabezpečenie zamestnanca pre prípad poklesu príjmu z dôvodu ujmy na zdraví spôsobenej pracovným úrazom či chorobou z povolania nie je v českých krajinách riešené štandardne úrazovým poistením (ako v iných krajinách západnej Európy), ale je od začiatku 60. rokov minulého storočia upravené v rámci pracovného práva ako objektívna zodpovednosť zamestnávateľa za výsledok – za poškodenie zdravia, ktoré zamestnanec utrpel za stanovených podmienok pri výkone práce.¹⁰ Predmetná právna úprava bola podľa sovietskeho vzoru zavede-

⁹ Porovnaj *Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 12. september 2000, sp. zn. 21 Cdo 2714/99*; a Výber Najvyššieho súdu Českej republiky 571/2000.

¹⁰ Pozn.: *Zákon č. 266/2006 Sb. o úrazovom poistení* vo väčšine svojich ustanovení účinnosť nenadobudol (porovnaj ustanovenie § 99 citovaného zákona) a podľa rozhodnutia českej vlády sa tak nestane ani v budúcnosti. Pozri napríklad vyjadrenie ministra zdravotníctva Českej republiky v dokumente *Vládní návrh zákona o zrušení zákona č. 266/2006 Sb.*,

ná prakticky od počiatkov 60. rokov minulého storočia a nezmenila sa ani s účinnosťou (nového) Zákonníka práce od 1. januára 2007. V súčasnej dobe pritom už nezodpovedá zásadným zmenám v spoločnosti a národnom hospodárstve, ktoré odvtedy nastali.¹¹ S účinnosťou od 1. januára 1993 sa síce zaviedlo zákonné poistenie zamestnávateľa za škodu vzniknutú zamestnancovi pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, no toto (vtedy deklarované) dočasné opatrenie problém len zmiernilo, nie však vyriešilo.

3 Prechod práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov

Cieľom úpravy prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov v Zákonníku práce je predovšetkým ochrana zamestnancov v dnešnej dobe rapidných štrukturálnych zmien. Zjednodušené povedané, ochrana zamestnancov spočíva:

- ✚ v uskutočnení (automatického) prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov z prevádzajúceho na nadobúdateľa;
- ✚ v zákaze skončenia pracovného pomeru z dôvodov spočívajúcich v príprave na štrukturálnu zmenu/prechod a vo vlastnom uskutočnení štrukturálnej zmeny/prechodu; a
- ✚ v rozšírenej informačnej a prerokovacej povinnosti zamestnávateľa.

Predmetná právna úprava je v Zákonníku práce obsiahnutá v ustanoveniach § 338 a nasledujúcich; v konkrétnom prípade však môže byť modifikovaná osobitnou úpravou obsiahnutou v príslušných osobitných všeobecne záväzných právnych predpisoch.

---

o úrazovém pojištění zaměstnanců, a některých dalších zákonů a o změně zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některých dalších zákonů [č. 689] [online]. 2012 [cit. 2012-11-06]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/040schuz/s040304.htm>. Ohľadom akcií na pôde Parlamentu Českej republiky pozri napríklad dokument Sněmovna schválila zrušení zákona o úrazovém pojištění. In: *ParlamentníListy.cz* [online]. 2012-09-21 [cit. 2012-11-07]. Dostupné na: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Snemovna-schvalila-zruseni-zakona-o-urazovem-pojisteni-247181> a dokument Klaus souhlasil s odložením zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. In: *oPojištění.cz* [online]. 2012-12-13 [cit. 2018-12-21]. Dostupné na: <http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/klaus-souhlasil-s-odlozenim-zakona-o-urazovem-pojisteni-zamestnancu/>.

¹¹ Porovnaj BĚLINA, M., L. DRÁPAL, et al. *Zákoník práce: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1377. ISBN 978-80-7179-251-2.

3.1 Prechod pracovnoprávných vzťahov, ktoré do dňa prevodu zanikli

Ustanovenie § 338 ods. 4 Zákonníka práce uvádza: „Práva a povinnosti doterajšieho zamestnávateľa voči zamestnancom, ktorých pracovnoprávne vzťahy do dňa prevodu zanikli, zostávajú nedotknuté, pokiaľ osobitný právny predpis neustanovuje inak.“ V poznámke pod čiarou sa odkazuje na zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon) v znení neskorších predpisov. Ustanovenie § 338 ods. 4 Zákonníka práce bolo síce dotknuté novelizáciou, no jednalo sa však len o vypustenie poznámky pod čiarou a jej následné doplnenie v podobe odkazu na insolvenčný zákon.

Predmetná úprava sa zvyčajne vykladá tak, že pracovnoprávne vzťahy, ktoré do dňa prechodu zanikli, zostávajú prechodom nedotknuté, t.j. subjektom práv a povinností prípadne vyplývajúcich z týchto vzťahov zostáva pôvodný zamestnávateľ. Ten je tiež pasívne legitimovaný pre prípadnú žalobu o náhradu škody zo strany bývalého zamestnanca, respektíve je povinný v už začatom spore pokračovať. V ich prípade preto nedochádza k prechodu;¹² na nich sa prechod nevzťahuje.¹³ Uvedený názor potvrdil aj Krajský súd v Plzni rozsudkom zo dňa 24. máj 2012, sp. zn. 13 Co 257/2011-137, ktorý neskôr Najvyšší súd Českej republiky uznal z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu za správny.¹⁴ Za výnimku z ustanovenia § 338 ods. 4 Zákonníka práce sa považujú zamestnanci, ktorí vedú ku dňu prechodu so zamestnávateľom spor o platnosť rozviazania pracovného pomeru.¹⁵ Najvyšší súd Českej republiky judikoval, že na preberajúceho zamestnávateľa (nadobúdateľa) prechádzajú práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov aj k tým zamestnancom, u ktorých bol pred účinnosťou prechodu pracovný pomer rozviazaný, avšak

¹² Pozri rovnako HŮRKA, P., J. MORÁVEK, Z. SCHMIED, L. TRYLČ, K. ELIÁŠ a P. BEZOUŠKA. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: S podrobným komentářem k 1. 1. 2014*. 3. aktualiz. a rozšíř. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, s. 668. ISBN 978-80-7263-857-4.

¹³ Bližšie pozri VYSOKAJOVÁ, M., B. KAHLE, N. RANDLOVÁ, P. HŮRKA a J. DOLEŽÍLEK. *Zákoník práce: Komentář*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 602. ISBN 978-80-7478-015-8.

¹⁴ Porovnaj *Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 4. november 2013, sp. zn. 21 Cdo 2911/2012*.

¹⁵ Bližšie pozri STRÁNSKÝ, J. et al. *Zákoník práce: Nové úplné znění s podrobným praktickým výkladem pro širokou veřejnost*. 1. vyd. Praha: Sondy, 2012, s. 523. Paragrafy do kapsy. ISBN 978-80-86846-45-3.

platnosť rozviazania pracovného pomeru sa stala predmetom sporu, ktorý nebol v dobe účinnosti prechodu právoplatne rozhodnutý.¹⁶

Niektorí autori hľadajú zmysel ustanovenia § 338 ods. 4 Zákonníka práce v tom, že sa jedná o intertemporálne ustanovenie, ktorým sa má zaistiť, že sa uvedené vzťahy budú riadiť právnym režimom platným a účinným v dobe ich zániku.¹⁷

3.2 Ustanovenie § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb.

V súlade s ustanovením § 365 ods. 1 Zákonníka práce sa od 1. januára 2006 do dňa nadobudnutia účinnosti právnej úpravy úrazového poistenia zamestnancov (k čomu v plnom rozsahu stále nedošlo a už ani nedôjde) riadi zodpovednosť zamestnávateľa za škodu vzniknutú pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania, mimo iného, ustanovením § 205d zákona č. 65/1965 Sb. Zákonník práce v znení zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 220/2000 Sb. a vyhláškou č. 125/1993 Sb., ktorou sa ustanovujú podmienky a sadzby zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze alebo chorobe z povolania, v znení vyhlášky č. 43/1995 Sb., vyhlášky č. 98/1996 Sb., vyhlášky č. 74/2000 Sb. a vyhlášky č. 487/2001 Sb.

Vyššie uvedené ustanovenie § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. uvádza, že pokiaľ pri zániku zamestnávateľa neprejdú práva a povinnosti z pracovnoprávneho vzťahu na iného zamestnávateľa, má poškodený (pozostalý) právo priamo voči poisťovni, aby mu škodu nahradila v rovnakom rozsahu, v akom by mu ju bol povinný nahradiť sám poistený zamestnávateľ. Dikcia predmetného ustanovenia bola formulačne aktualizovaná zákonom č. 74/1994 Sb.; vecné zmeny však nenastali. Odborná literatúra ustanovenie § 365 Zákonníka práce považuje za kogentné. Má sa však jednať o obyčajné legislatívno-technické prenesenie starej úpravy.¹⁸

¹⁶ Bližšie pozri *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 6. september 2007, sp. zn. 21 Cdo 1567/2006.*

¹⁷ Bližšie pozri KOTTNAUER, A., R. GOGOVÁ, K. GRITZEROVÁ, J. HOCHMAN a H. ÚLEHLOVÁ. *Zákonník práce: Komentář s judikaturou.* 1. vyd. Praha: Leges, 2012, s. 941. ISBN 978-80-87576-08-3.

¹⁸ Bližšie pozri KOTTNAUER, A., R. GOGOVÁ, K. GRITZEROVÁ, J. HOCHMAN a H. ÚLEHLOVÁ. *Zákonník práce: Komentář s judikaturou.* 1. vyd. Praha: Leges, 2012, s. 844. ISBN 978-80-87576-08-3; STRÁNSKÝ, J. et al. *Zákonník práce: Nové úplné znění s podrobným praktickým výkladem pro širokou veřejnost.* 1. vyd. Praha: Soudy, 2012, s. 548. Paragrafy do kapsy. ISBN 978-80-86846-45-3; alebo HŮRKA, P., J. MORÁVEK, Z. SCHMIED, L. TRYLČ, K. ELIÁŠ a P. BEZOUŠKA. *Zákonník práce a související ustanovení občanského zákoníku: S podrobným*

4 Subjektívno-historický, systematický a jazykový výklad

Predmetná veta o nedotknuteľnosti prevodom bola obsiahnutá už od začiatku v prvom československom Zákonníku práce v ustanovení § 250 ods. 2. Dôvodová správa k zákonu č. 65/1965 Sb. však bližšie dôvody takejto úpravy neobsahovala.¹⁹ Na druhú stranu sa žiada poukázať na skutočnosť, že zákon č. 231/1992 Sb.,²⁰ ktorým sa do zákona č. 65/1965 Sb. sporné ustanovenie § 205d ods. 8 vložilo, nadväzoval na istú tradíciu obsiahnutú v ustanovení § 360 ods. 2 Hospodárskeho zákonníka. Z predmetného ustanovenia vyplývalo, že z poistenia zodpovednosti za škodu prislúchalo organizácii právo, aby v prípade poistnej udalosti poisťovňa za ňu uhradila škodu. Poistený však právo na plnenie voči poisťovni priamo nemal.

V súvislosti s rekodifikáciou českého pracovného práva sa navrhovalo prevzatie úpravy prechodu práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov, konkrétne ustanovenia § 249 ods. 3 zákona č. 65/1965 Sb. v znení do 31. decembra 2006. To aj nastalo, pričom vlastná dikcia presunutá pri rekodifikácii do ustanovenia § 338 ods. 4 Zákonníka práce sa nezmenila, a to ani oproti pôvodne navrhovanému zneniu výtlaku Poslaneckej snemovne č. 1153/0 z roku 2005.²¹

K ďalšej zmene došlo súčinnosťou od 1. januára 2001, keď bola predmetná veta presunutá zákonom č. 155/2000 Sb. do ustanovenia § 249 ods. 3 zákona č. 65/1965 Sb. Ustanovenie § 250 zákona č. 65/1965 Sb. upravovalo od počiatku svojej existencie dôsledky prevodu časti organizácie (zamestnávateľ'a) k inej organizácii (inému zamestnávateľ'ovi), zatiaľ čo ustanovenie § 249 regulovalo dôsledky zániku organizácie (zamestnávateľ'a). Zmena vykonaná zákonom č. 155/2000 Sb. zmenila celé ustanovenie § 249, keď mu zverila obsah dnešného ustanovenia § 328 Zákonníka práce. Dôvodová správa k zmenovým bodom 105 a 106, žiaľ, túto zásadnú zmenu nijako neodôvodnila, iba sa vo všeobecnej časti B dôvodovej správy konštatovalo, že cieľom je harmonizácia so smernicou

---

komentáre k 1. 1. 2014. 3. aktualiz. a rozšř. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, s. 736. ISBN 978-80-7263-857-4.

¹⁹ Bližšie pozri *Zákonník práce a predpisy súvisící*. 1. vyd. Praha: Práce, 1965, s. 437 a nasl. ISBN neuvedené.

²⁰ Pozn.: Zákon, ktorým sa mení a dopľňa Zákonník práce a zákon o zamestnanosti.

²¹ Porovnaj *Vládní návrh zákoníku práce [č. 1153]* [online]. 2005 [cit. 2019-03-01]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=14891>.

č. 77/187/EEC, a teda zachovanie práv zamestnancov.²² Ani odborná komentárová literatúra špecificky ustanoveniu § 249 ods. 3 zákona č. 65/1965 Sb. nevenovala pozornosť.²³ Avšak práve v súvislosti s ustanovením § 205d sa v odbornej literatúre zdôrazňovalo, že k prechodu na poisťovňu podľa ustanovenia § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. dôjde len v prípade, keď pri zániku zamestnávateľa neprejdú práva a povinnosti z pracovnoprávneho vzťahu na iného zamestnávateľa.²⁴

Podľa ustanovenia prvej časti vety § 2 ods. 2 Občianskeho zákonníka nie je možné zákonnému ustanoveniu prisudzovať iný význam, než aký plynie z vlastného zmyslu slov v ich vzájomnej súvislosti. Ustanovenie § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. nabáda v prvom rade k výkladu, že pokiaľ práva a povinnosti neprejdú na iného zamestnávateľa, má poškodený (pozostalý) právo priamo voči poisťovni, aby mu škodu nahradila v rovnakom rozsahu, v akom by mu ju bol povinný nahradiť sám poistený zamestnávateľ. Ustanovenie § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. sa zdá byť na prvý pohľad ako ustanovenie doplňujúce § 338 ods. 4 Zákonníka práce, kde sa uvádza, že práva a povinnosti doterajšieho zamestnávateľa voči zamestnancom, ktorých pracovnoprávne vzťahy do dňa prevodu zanikli, zostávajú nedotknuté. Výsledná norma spájajúca obe ustanovenia môže vyzeráť tak, že pracovnoprávne vzťahy zaniknuté do dňa prevodu neprechádzajú na univerzálného právneho nástupcu, ale poškodený (pozostalý) má právo priamo voči úrazovej poisťovni.

Takto jednoduché to však predsa len nie je ani z pohľadu (iba) jazykového výkladu. Predovšetkým je možné proti takémuto výkladu namietat, že ustanovenie § 205d ods. 8 zákona č. 65/1965 Sb. pracuje s pojmom „zánik zamestnávateľa“. Zákon č. 65/1965 Sb. v ustanovení § 249 a nasledujúcich ustanoveniach upravujúcich prechod práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov používa termín „zrušenie zamestnávateľa“. Pokiaľ nastane zrušenie zamestnávateľa, potom je napríklad podľa ustanovenia § 251 ods. 2 zákona č. 65/1965 Sb. orgán, ktorý zamestnávateľa ruší, povinný určiť, ktorý zamestnávateľ je povinný uspokojiť nároky

²² Porovnaj dôvodovú správu, výtlačok č. 484/0, Poslanecká snemovňa Parlamentu Českej republiky, 2000.

²³ Bližšie pozri SOUČKOVÁ, M. et al. *Zákoník práce: Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 654 a naśl. ISBN 80-7179-868-1.

²⁴ Pozri rovnako SOUČKOVÁ, M. et al. *Zákoník práce: Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 590. ISBN 80-7179-868-1. Ďalej pozri MIKYSKA, M. *Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání: Podle právního stavu k 15. 2. 2005*. 3. aktualiz. a rozšíř. vyd. Olomouc: ANAG, 2005, s. 147 a naśl. ISBN 80-7263-273-6.

zamestnancov zrušeného zamestnávateľa, poprípade uplatňovať jeho nároky. Ďalej sa žiada pripomenúť, že zákon č. 65/1965 Sb. obsahoval aj súdobú obdobu ustanovenia § 338 ods. 4 Zákonníka práce. Jednalo sa o úpravu naposledy obsiahnutú v ustanovení § 249 ods. 3 zákona č. 65/1965 Sb. Podľa predmetnej úpravy platilo, že práva a povinnosti doterajšieho zamestnávateľa voči zamestnancom, ktorých pracovnoprávne vzťahy do dňa prevodu zanikli, zostávajú nedotknuté, pokiaľ osobitný právny predpis neustanovuje inak. Niečo odlišné mal teda ustanoviť osobitný právny predpis, nie však zákon č. 65/1965 Sb., či snád' dokonca priamo ustanovenie § 205d zákona č. 65/1965 Sb. Daným osobitným predpisom sa, pochopiteľne, v tej dobe nemyslel ani druhý český Zákonník práce, ktorý bol schválený 21. apríla 2006. Historickým dôvodom pre zmienenú úpravu bola obava z prechodu povinnosti náhrady škody spôsobenej zamestnancovi pracovným úrazom či chorobou z povolania na štát.²⁵

5 Zmysel úpravy

Pre zodpovedanie predmetného problému sa ukázal byť nadčasovým poznatok Najvyššieho súdu Českej republiky, ku ktorému dospel práve v súvislosti so zákonom č. 231/1992 Sb.,²⁶ ktorým sa do zákona č. 65/1965 Sb. vložilo sporné ustanovenie § 205d ods. 8. Najvyšší súd Českej republiky konštatoval: „... pri skúmaní dosahu sa nedá spoľahnúť len na štandardné interpretačné metódy (na výklad jazykový, logický a systematický), ktoré v tomto prípade nevedú ku spoľahlivému výsledku, ale je potrebné stanoviť ich podľa účelu, ktorý bol sledovaný týmto ustanovením, teda na výklad podľa zmyslu, respektíve účelu zákona (e ratione legis).“²⁷

Zákonodarca nepochybne zákonom č. 231/1992 Sb. sledoval cieľ upraviť, kto uspokojí „nároky pracovníkov organizácie pri jej zániku“, a to v situácii, keď „organizácia zanikne bez právneho nástupcu“.²⁸ Bez osobitnej úpravy by tu totiž podľa bežného výkladu nebol po zániku zodpoved-

²⁵ Bližšie pozri zákon č. 231/1992 Sb., a ďalej dôvodovú správu, výťah č. 1402, Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej federatívnej republiky, 1992, osobitná časť, komentár k § 205d.

²⁶ Pozn.: Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce a zákon o zamestnanosti.

²⁷ Bližšie pozri *Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 23. september 2010, sp. zn. 32 Cdo 2637/2009.*

²⁸ Bližšie pozri dôvodovú správu, výťah č. 1402, Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej federatívnej republiky, 1992, osobitná časť, komentár k § 205d. Ďalej pozri napríklad SOUČKOVÁ, M. Výklad k zákonu č. 231/1992 Sb., ktorým sa mení a dopĺňuje zákon o zamestnanosti a zákoník práce. *Práce a mzda.* 1992, roč. 40, č. 8-9, s. 12. ISSN 0032-6208.

ného subjektu bez právneho nástupcu už nikto, voči komu by poškodený zamestnanec či pozostalí mohli uplatniť svoj nárok na náhradu škody, a taký záver by bol uznaný nepochybne za neústavný. Zhodný názor potvrdila aj judikatúra Najvyššieho súdu Českej republiky. Spomenúť môžeme napríklad rozsudok zo dňa 23. september 2010, sp. zn. 32 Cdo 2637/2009, kde Najvyšší súd Českej republiky vyhodnotil účel ustanovenia § 205d zákona č. 65/1965 Sb. i vyhlášky ministerstva financií Českej republiky č. 125/1993 Sb., ktorou sa ustanovujú podmienky a sadzby zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze alebo chorobe z povolania v znení neskorších predpisov, tak, že „*miera na prípady, keď zamestnávateľ zanikol bez právneho nástupcu*“.²⁹

Pokiaľ ide o ustanovenie § 338 Zákonníka práce, potom je nutné dané ustanovenie posudzovať so zreteľom na smernicu č. 2001/23/ES. Ustanovenie § 338 ods. 4 Zákonníka práce však rieši lokálne české problémy, ktorých sa uvedená smernica netýka.

Záver

Základným problémom platnej úpravy zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú zamestnancovi pracovným úrazom či chorobou z povolania je priame zapojenie zamestnávateľa do procesu oznamovania, respektíve uplatňovania nároku na náhradu škody. Zamestnanec je totiž povinný o náhradu škody požiadať u zamestnávateľa alebo prostredníctvom zamestnávateľa. Je pochopiteľné, že zamestnávateľ, u ktorého k pracovnému úrazu došlo, je povinný objasniť príčiny a okolnosti vzniku predmetného úrazu (ustanovenie § 105 ods. 1 Zákonníka práce); zamestnávateľ má byť však súčasne podľa českej právnej úpravy tiež tým, kto by mal byť poškodenému zamestnancovi nápomocný pri uplatňovaní náhrady škody voči jemu samému. Zamestnanec, ale často ani zamestnávateľ pritom nerozlišujú medzi tým, komu je nutné škodovú udalosť nahlásiť, a tým, kto potenciálny nárok na náhradu škody uhradí (zamestnávateľa sú, s výnimkou štátu, pre tieto účely zo zákona povinne poistení). Navyše, oneskorené oznámenie pracovného úrazu príslušným inštitú-

---

²⁹ Pozri ďalej *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 20. január 2004, sp. zn. 21 Cdo 1704/2003* [uverejnené v časopise Soudní judikatura pod č. 31/2004]. Neexistenciu právneho nástupcu vyzdvihuje Najvyšší súd Českej republiky aj v *Rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 11. február 2010, sp. zn. 21 Cdo 1924/2008*.

ciám³⁰ či zistenia porušenia bezpečnostných predpisov³¹ má nutne za následok sankciu pre zamestnávateľa. Preto sa nemožno čudovať, že zamestnávateľa obyčajne nebývajú príliš ústretoví a žiadosti poškodených zamestnancov aktívne veľmi nepodporujú.

Napodiv, z pohľadu zamestnávateľov je aktivistická činnosť nižších súdov vítaná. Pomáha totiž „nahlodávať“ hybridný systém odškodnenia zamestnancov, ktorý pôvodne vznikol ako dočasné opatrenie na obdobie jedného roka. V okamihu, keď súd začne priamo jednať s úrazovou poisťovňou, hoci v rozpore s hmotným právom i právom procesným, je úrazová poisťovňa nesporne viacej zaangažovaná na rýchlejšom a menej nákladnom vyriešení sporu.

Teraz sa tak ešte viac ako kedykoľvek predtým ponúka konštatovanie, že uvedené, v medzinárodnom meradle ojedinelé spojenie inštitútov verejného sociálneho poistenia a pracovnoprávnej zodpovednosti zamestnávateľa prežilo z mnohých dôvodov. Socialistická koncepcia, ktorá prenáša zodpovednosť za zmiernenie následkov čiastočnej či úplnej straty pracovnej spôsobilosti zamestnanca na zamestnávateľa, nemá dnes skutočne svoje opodstatnenie a inštitút zákonného poistenia zavedený v roku 1993 koncepčné nedostatky zmierňuje len veľmi nedostatočne.

Určitou cestou riešenia môžu byť dojednania, kedy zamestnávateľ vopred počíta so skutočnosťou, že iný subjekt prevezme jeho povinnosti z dôvodu fúzie. Pokiaľ sa jedná o dojednanie, ktoré odporuje ustanoveniu § 338 ods. 4 Zákonníka práce, potom podľa okolností prípadu pôjde o relatívnu neplatnosť či absolútnu neplatnosť. V prípade relatívnej neplatnosti môžu zmluvné strany predmetnej dohody neplatnosť neuplatniť.³²

---

³⁰ Porovnaj ustanovenie § 4 českého nariadenia vlády č. 201/2010 Sb. o spôsobe evidencie úrazov, hlásenia a zasielania záznamu o úraze.

³¹ Pozri napríklad právo poisťovne na regres voči zamestnávateľovi podľa ustanovenia § 10 ods. 1 písm. b) vyhlášky č. 125/1993 Sb., ktorou sa ustanovujú podmienky a sadzby zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze alebo chorobe z povolania. Ďalšou sankciou je prirážka k poistnému zo strany príslušnej zdravotnej poisťovne (ustanovenie § 45 zákona č. 48/1997 Sb. v platnom znení) či Okresnej správy sociálneho zabezpečenia, respektíve Pražskej správy sociálneho zabezpečenia alebo Mestskej správy sociálneho zabezpečenia Brno (podľa ustanovenia § 21 zákona č. 592/1992 Sb. v platnom znení). V neposlednom rade sa jedná o sankciu za správne delikty v oblastiach bezpečnosti práce (ustanovenie § 30 zákona o inšpekcii práce), bezpečnosti technických zariadení so zvýšenou mierou ohrozenia života a zdravia (ustanovenie § 32 zákona o inšpekcii práce) či na úseku vyhradených technických zariadení (ustanovenie § 33 zákona o inšpekcii práce).

³² Porovnaj *Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 9. október 2018, sp. zn. 21 Cdo 2980/2018.*

Zoznam bibliografických odkazov

- BĚLINA, M., L. DRÁPAL, et al. *Zákoník práce: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 1616 s. ISBN 978-80-7179-251-2.
- BUREŠ, J., L. DRÁPAL, Z. KRČMÁŘ, et al. *Občanský soudní řád: Komentář: I. díl*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 1042 s. ISBN 80-7179-378-7.
- DAVID, L., F. IŠTVÁNEK, N. JAVŮRKOVÁ, M. KASÍKOVÁ, P. LAVICKÝ, et al. *Občanský soudní řád: Komentář: I. díl*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 1072 s. ISBN 978-80-7357-460-4.
- HŮRKA, P., J. MORÁVEK, Z. SCHMIED, L. TRYLČ, K. ELIÁŠ a P. BEZOUŠKA. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: S podrobným komentářem k 1. 1. 2014*. 3. aktualiz. a rozšř. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1063 s. ISBN 978-80-7263-857-4.
- Klaus souhlasil s odložením zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. In: *oPojištění.cz* [online]. 2012-12-13 [cit. 2018-12-21]. Dostupné na: <http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/klaus-souhlasil-s-odlozenim-zakona-o-urazovem-pojisteni-zamestnancu/>.
- KOTTNAUER, A., R. GOGOVÁ, K. GRITZEROVÁ, J. HOCHMAN a H. ÚLEHLOVÁ. *Zákoník práce: Komentář s judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2012. 1087 s. ISBN 978-80-87576-08-3.
- MIKYSKA, M. *Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání: Podle právního stavu k 15. 2. 2005*. 3. aktualiz. a rozšř. vyd. Olomouc: ANAG, 2005. 359 s. ISBN 80-7263-273-6.
- Nález Ústavného soudu České republiky zo dňa 26. august 2010, sp. zn. III. ÚS 101/05.*
- Rozsudok Najvyššieho soudu České republiky zo dňa 5. apríl 2001, sp. zn. 21 Cdo 906/2000.*
- Rozsudok Najvyššieho soudu České republiky zo dňa 11. február 2010, sp. zn. 21 Cdo 1924/2008.*
- Rozsudok Najvyššieho soudu České republiky zo dňa 12. september 2000, sp. zn. 21 Cdo 2714/99.*
- Rozsudok Najvyššieho soudu České republiky zo dňa 4. november 2013, sp. zn. 21 Cdo 2911/2012.*
- Rozsudok Najvyššieho soudu České republiky zo dňa 23. september 2010, sp. zn. 32 Cdo 2637/2009.*

- Sněmovna schválila zrušení zákona o úrazovém pojištění. In: *Parlament-niListy.cz* [online]. 2012-09-21 [cit. 2012-11-07]. Dostupné na: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Snemovna-schvalila-zruseni-zakona-o-urazovem-pojisteni-247181>.
- SOUČKOVÁ, M. et al. *Zákoník práce: Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 964 s. ISBN 80-7179-868-1.
- SOUČKOVÁ, M. Výklad k zákonu č. 231/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o zaměstnanosti a zákoník práce. *Práce a mzda*. 1992, roč. 40, č. 8-9, s. 3-29. ISSN 0032-6208.
- STRÁNSKÝ, J. et al. *Zákoník práce: Nové úplné znění s podrobným praktickým výkladem pro širokou veřejnost*. 1. vyd. Praha: Sondy, 2012. 584 s. Paragrafy do kapsy. ISBN 978-80-86846-45-3.
- Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 7. február 2006, sp. zn. 21 Cdo 289/2005.*
- Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 6. september 2007, sp. zn. 21 Cdo 1567/2006.*
- Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 20. január 2004, sp. zn. 21 Cdo 1704/2003* [uverejnené v časopise Soudní judikatura pod č. 31/2004].
- Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 18. máj 2010, sp. zn. 21 Cdo 2381/2009.*
- Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 9. október 2018, sp. zn. 21 Cdo 2980/2018.*
- Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 26. jún 2013, sp. zn. 22 Cdo 1030/2013.*
- Vládní návrh zákona o zrušení zákona č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, a některých dalších zákonů a o změně zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některých dalších zákonů* [č. 689] [online]. 2012 [cit. 2012-11-06]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/040schuz/s040304.htm>.
- Vládní návrh zákoníku práce* [č. 1153] [online]. 2005 [cit. 2019-03-01]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=14891>.

VYSOKAJOVÁ, M., B. KAHLE, N. RANDLOVÁ, P. HŮRKA a J. DOLEŽÍLEK.
Zákoník práce: Komentář. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 772 s.
ISBN 978-80-7478-015-8.

Zákoník práce a předpisy související. 1. vyd. Praha: Práce, 1965. 557 s. ISBN
neuvezené.

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

Právnická fakulta
Univerzita Karlova v Praze
Náměstí Curieových 901/7
116 40 Praha 1
Česká republika
stefkom@prf.cuni.cz